

A transzparencia kényszerzubbonya

MVM-székház, Buda

Az üvegepítészeti a platóni idealtanhoz hasonló fikció. Annak a soha véget nem érő igyekezetnek egyik közbenső állomása, amikor az anyag-tér-szerkezet hármasságától kíván az ember megszabadulni, egy, a gravitáció és a matematika törvényeivel le nem írható, úrben lebegő gömb vízióját kergetve.

Az üveg természetének másik oldala az építőipari konjunktúra. Van ragasztó, tömítőanyag, gyártó és katalógus. Az eszközök léte a lehetőségek kihasználására csábít, vagyis az üvegepítészeti a gyártmányok szintiszta marketingje, amit mégis építészeti fennkölséggel tárgyalunk. Egy építészeti akaratot megmutató döntés ebben az esetben tehát, noha feltétlenül egyéni, nem szükségszerűen kreatív. A bátor döntést követően a technológiai kényszerzubbony a fennkölt metaforát azonnal kemikáliára, dőlésszögre, acéltapancsra, árnyékolóernyőre fordítja, ami egy más szerkezetnél, például egy falazóbloknál is így van, csakhogy az mentes a költésztől, az üveg pedig maga a tiszta költészet. Széles körű elismertségét a bűvös szónak, a transzparenciának köszönheti, amely szinte sűrítményévé vált a demokratikus társadalomnak, az ezeréves európai értékrendnek. Kikristályosodott együvé tartozás.

Az épület-szerkezetben az üveget hagyományosan nem a fő szerkezetek, hanem a segéd-szerkezetek közé sorolja, kinyilvánítva róla, hogy sem teret, sem tömeget nem alakít. Mégis azt az átmenetet artikulálja és feszíti a végső ellentmondásig, amely külső és belső között először egy tornác, majd a tradicionális japán pavilonok „szürke” tereinél jelentkezik. Az európai építészeti kultúrában a megarronál kezdődő átmeneti zónát pár milliméternyi matéria vastagságára sűríti, érzelmi csataterré változtatva ezáltal azt a valamit, amit klasszikus értelemben idáig homlokzatnak nevezünk. Információhordozóként a homlokzat tehát megszűnik, a szó jelentése ortogonális projekcióvá degradálódik. Ami megszűnik létezni, arról a hagyományos módon nem lehet beszélni. Építészeti esetén tehát a megszokott tárgyalási mód és a történeti anyag jelentette szint fölé kell emelkednünk, mivel a leíráshoz auto-

1. Talán megkérdőjelezhető az üvegfedés alatti tartószerkezet fokozatos sűrítése. Zakariásék célja a „tömör” és a „transzparens” közötti átmenet tompítása volt, ám az acélszerkezet helyenként túlrázzoltta tette a belsőt

2. Városlátkép, mint tapéta. Izgalmas filozófiai párhuzam sejlik fel a nyolcvanas évek alpesi posztertapétája és a „fullüveg” falak mögötti látvány között – a valóság illúziója

1

2

1. A folyosó haránt irányú pengefalai a lépcsőházfal függőleges slicceinek térszimmetrikus megfelelője
2. Összenyitott tárgyalósor az egyedi világítótestekkel
3. Irodaelőtér a rövid homlokzaton. Az opálüveg alkalmazása a fényforrás és a világítótest közötti határt mossa el
4. Az újonnan kialakított tárgyaló transzparenciáját a folyosó felé szintén az opálüveg-táblák biztosítják
5. Haránt penge és slicc

1

2

**Építéset: Zakariás András,
Romhányi Péter, Sas Marcel**

Építész munkatárs:
Olbert Krisztián, Varga Péter
Építészszerkesztő munkatárs:
Solymossy Tamásné
Konzulens: Huber Csaba
Üvegszerkezeti munkatárs:
Stocker György, Reith András
Statika: Schreiber József
Gépészet: Kálmán Zsolt
Elektromos: Somogyi Zsolt
Megbízó: MVM Rt.

Fotó: Häider Andrea

matikusan éteri szintű, a szintelen üveg filozófiáját kifejezni képes nyelvi eszközöket próbálunk keresni.

Meggyőződés, hogy a Kálvin téri üvegdoboz bölcséleti feloldása valahol ebben az irányban keresendő, viszont Zakariásék gesztusa nem. A Kálvin téri épület „metatradicionális”, az MVM-székház – talán a szándékok ellenére is – „szubtradicionális” nyelvet beszél. Az előbbin a korábbiakban már meghatározott hagyományon túliság, az utóbbin pedig hagyomány alattiság, vagyis az épület történetének, folyamatának kimerevítése értendő. A technikai színvonalától függetlenül a hagyományhoz ösztönszerűen folyamatosságot (is)

rendelünk, így értelmezhető az adott kor termékének korszerűsége, illetve a modernitása. Ez formailag nem zárja ki a poszt-modern archaizálást, de kizárja az időtörést jelentő historizálást. (Az archaizálás a napi gyakorlat és életmód talajáról visszavetíthető múlt, míg a história ebben a felfogásban lezárt történet. Nem véletlen, hogy Karl Popper óta a teoretikusok különbséget tesznek a historicizmus és a hagyomány között.) Zakariásék a húsz évvel ezelőtti, a „kollektív emlékezet” peremén tengődő formanyelvet és a vizuális emlékeztetés szintjén feltétlenül ehhez kapcsolható építőipari mentalitást porolták le. Az MVM-székház tetején lévő üzemi

konyha helyén kialakított felsővezetői tárgyalósor, melynek egyik meghatározó darabja az üvegdoboz, a fentiek értelmében tehát tiszta historicizmus. A felvonultatott technikai apparátustól eltekintve ezt így, az épülettel egykorúan is megépíthették volna, ez a gondolat akkor is előkerülhetett volna. Az épülettel nagyjából egyidős Déli pályaudvarnál, Skála Metrónál a szükséges fénytompítás miatt még a sötétítés is stimmel. Ezeknek az épületeknek ma nosztalgiaától mentes értéket tulajdonítunk.

A művészettörténet-tudomány egyik alapelve, hogy nem minden korban vetődhet fel egy adott gondolat. E tételt az

MVM-székház üvegdobozára csak kísérletképpen alkalmazva, és az eddig elhangzottakat peremfeltételként elfogadva ahhoz az alapkérdéshez jutunk, amely úgy szól, hogy ez a mi korunk vajon az a kor is egyben? Igen is meg nem is: a válasz kettős természete Zakariásék gesztusát igazolja. Egyrészt ez a kor vizualításban nem az a kor, nem is lehet az. Másrészt Zakariásék múltba való visszatérzése a jelen és a közelmúlt közötti egyirányú utca, melynek kevés köze van a hagyományhoz. Historicizmusuk szerencsére nem a szokásos, izolált nemzeti kontextusban jelenik meg, ami különlegesen értékes viselkedés egy, a politikától nem teljesen

3

5

4

függetleníthető beruházás esetén. Hazánk egyik legnagyobb energiaszolgáltatójának székháza lehetne önálló minisztérium-épület is, így kulcskérdés az, hogy hogyan reprezentálja önmagát. A politikusok építkezéseit övező botrányok kapcsán a milliók eredete mellett rendre elsikkad az az egyébként ugyanolyan fontos kérdés, hogy a Horn Gyulához és Torgyán Józsefhez hasonlatos közszereplők milyen építészeti alkotásokon keresztül képviselik önmagukat, illetve az építészeti kultúra általánosan alacsony színvonaláról mennyiben tehet egy képviseleti kultúrával nem rendelkező, ugyanakkor státusa következtében a média reflektorfényében

lévő, tehát hatást gyakorló politikus. El kell ismerni, az MVM és vezetősége a jelen tárgyalt beruházás kapcsán jól vizsgázott, Zakariás pedig jó érzékkel alakította az ex-szocialista nagyvállalati székház imidzsét. Számára az üveg természetes, majdhogynem plasztikus matéria, a háttérben álló műhely nyújtotta biztonsággal tervezi az egyedi világtölteteket. Talán túlzott magabiztossággal pakol a Zender radiátor elé UV-ra keményedő pontragasztóval rögzített opálfóliázott edzett üveget, mely tartóinak egyedi Y formái átsejlenek. De igazán kínos csak a lift mellett, az üveg előtétfalba ujjnyi vastag sziloplaszttal berhelt

irányjelző panel. Ezzel együtt, vagy ennek ellenére a belső elkerüli azt a szociális demagógiából is táplálkozó ellenszenvet, ami tetszik, nem tesz, minden nagy értékű központi beruházást övez. A számonkérhető etikai és morális határt a TB-székház annak idején például nagyon csúnyán átlépte, itt erről szerencsére szó sincs. A projekt legnagyobb érdeme, hogy a külső nem terheli a várból már megszokott városképet, mint például a Tóth Árpád sétány irányából az MTI-székház, a MOM Park új és régi épületei és – *horribile dictu* – a velük szemben készülő ház. A lényeg, az üvegezett tárgyalóterem leírhatatlanul gyönyörű. A

megvalósításához szükséges technikai heroizmusokba most felesleges belebonyolódni, fontosabb, hogy a vízvárosi tetők beköszönnek, a Halászbástyán pedig látni az integető turistákat. A hagyományos térélmény megszűnik, helyette formától független élményt élünk át a térben, amely új fejezetet nyit az építészeti eszközökkel kiváltható térérzékelésben. Technikai elemeinek köszönhetően úgy tűnik, az épület az ókori görög építészet folyamán szétvált testszerűt (*soma=test*) és térszerűt (*topos=hely*) egyesíti.

Wesselényi-Garay Andor

1. Az acélpásmák, csőszelvények, rozsdamentes acél szellőzők high-tech hangulatot árasztanak
2. A fényvető tükrök – többek között – a Lágymányosi hídról lehetnek ismerősök, itt az áttetsző szerkezetet teszik kissé zártabbá

1

2

Az MVM üvegdoboz

A Magyar Villamos Művek Fő utcai székházának hetedik és nyolcadik emeletén többfunkciós tárgyalóterem és vezetői irodák kialakítása volt a feladatunk, kapcsolható térrendszerek létrehozásával, a lehető legnagyobb létszám elhelyezésével. Az elfogadott programterv alapján ezen a két szinten felső vezetői irodák, vezérigazgatói tárgyaló, szekcióterem, 150 fős konferenciaterem és az ezek kiszolgálásához szükséges helyiségek kaptak helyet.

A konferenciaterem a nyolcadik emeletre, a régi üzemi étkező helyére került. Az épület Vám utcai homlokzati síkjából „kilógó” étkező helyére – az alacsony belmagasságú acél rácsostartós födém szerkezetet és a hőszigetelés nélküli utcai fém szerkezetes parapetet, valamint a keskeny sávablakot elbontva – egy döntött síkú, pontmegfogásos üvegezésű „üvegdobozt” terveztünk.

A transzparens üvegdoboz elhelyezése a korábbi építészeti gondolat erősítését jelentette számunkra, mivel egy olyan új elemmel bővítettük az épületet, melynek egyrészt a helye egyértelműen adódott, másrészt a legújabb technikai fejlesztések által nyújtott lehetőségeket alkalmazza.

A pontmegfogásos „üvegdoboz” szerkezeti megoldásának különlegessége nem csupán a pontmegfogások alkalmazásában rejlett, hanem abban is, hogy a pontmegfogó szerelvények többsége feszített pászmáz tartószerkezeten helyezkedik el.

A konferenciaterem üvegszerkezetének fő tartói az utcáról is határozott képet mutató konzolos vasbeton falak közé feszülnek be. Ezekbe az acél főtartókba – amelyek közel 14 métert hidalnak át – beakasztott keretként kapaszkodnak a homlokzati üvegezést is hordó acél csőszelvényekből építkező tartók. A keret szerkezetek között és ezekkel kombinálva helyezkednek el a pászmaállítások.

A statikai számítás egyik legfontosabb része a pászmáz előfeszítési értékének pontos meghatározása volt, amely az ilyen „lágú” szerkezetek esetében a túlzott alakváltozások mértékét hivatott csökkenteni. Ebben az esetben ez 5 és 30 kN között változik, amely kivitelezés közbeni ellenőrzése igen fontos.

Az acél teherhordó szerkezethez kapcsolódnak a rozsdamentes acélból készített pontmegfogó szerelvények. Ezeknek állíthatónak kell lenni a tér mindhárom irányában, így biztosított az építéshelyi pontatlanságok felvétele. A csomópontok

egymáshoz viszonyított méretpontatlansága nem haladhatta meg az 1,5 mm-t, mivel az edzett üvegtáblák méretein a helyszínen már módosítani nem lehet. A pontmegfogások érdekessége a rendszer hőhírdmentessége, ugyanis csak a belső edzett ragasztott üvegtáblát fogja meg a szerelvény. Az üvegtető tervezésekor figyelembe kellett venni a tisztítószemélyzet esetleges terhét is. A számítások alapján a hőszigetelő üvegtáblák 2x8 mm belső és 10 mm külső edzett üvegből készültek 16 mm légréssel.

Ezzel a megoldással – a ferde homlokzati síkból a tetősíkra átforduló pászmafeszítéssel rendszer – továbbléphetünk az előtanulmányként is felfogható, általunk korábban tervezett Sika irodaépületnél már alkalmazott függőleges üvegfelületű, pászmafeszítéses átmenő-pontmegfogásos üveghomlokzat (AR 2001/1) technikai rendszerénél, amely hőtechnikailag is kevesebbet tudott.

Természetesen számunkra az építészeti feladat a két szint átalakítása során nem csak a kongresszusi terem elhelyezése volt, hanem az épület belső rendszerének a belsőépítészeti átstrukturálása, mind burkolati, mind álmennyezeti rendszerében, az új világítástechnikai és gépészeti megoldásokkal együtt, ami az épület szintjein végigvezetve az érkezés megoldásáig kijelölt egy járható utat.0

Az átalakítás során áthelyezésre kerültek a vezérigazgatói irodák, önálló vezérigazgatói tárgyaló létrehozásával, melyet a nyolcadik emeleten, az épület Halászbástya felé néző tömör végfalának két szint magas megnyitásával, a hetedik emeleti vezérigazgatói irodával együtt az alaprajzot követő íves üvegezésű, részben pontmegfogásos hengerpalásttal zártunk, közvetlen kilátást biztosítva a vári panorámára.

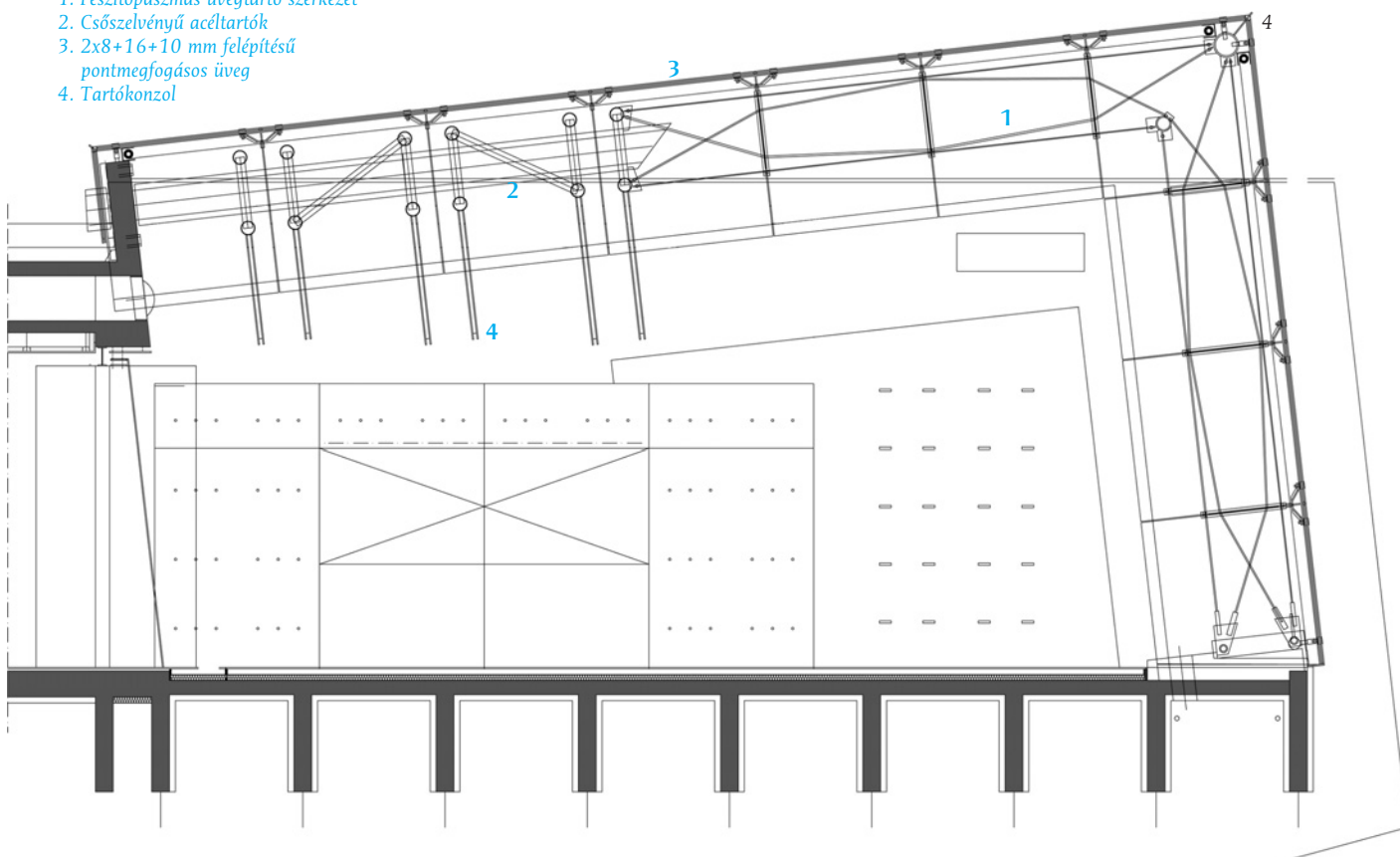
Az építészeti átalakítás lezárását a földszinti programtervünk megvalósítása jelentené a jelenlegi kérdéses értékű bejárati építmény elbontása mellett.

Zakariás András, Romhányi Péter,
Schreiber József, Reith András

3

1. Feszítópásmás üvegtartó szerkezet
2. Csőszelvényű acéltartók
3. 2x8+16+10 mm felépítésű pontmegfogásos üveg
4. Tartókonzol

5

1. A feszítópásmás zónában egészen áttörtté, szinte légiessé válik a konstrukció
2. Metszet a bovdenes tengelyben
3. A világítástól a szellőzésig átgondolt, rendszerbe integrált a gépészet. Jobbra csőszelvényű, balra feszítópásmás keret indulása

